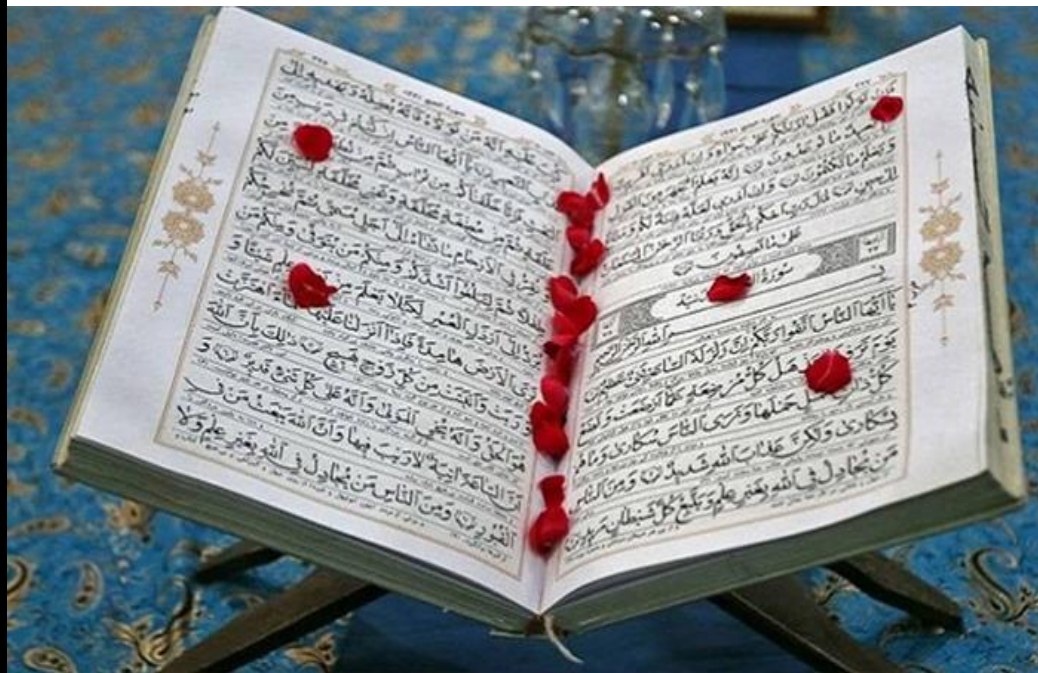

بسم الله الرحمن الرحيم

نکات کلیدی و تفسیری جزء پنجم قرآن کریم

آسان خدا را سخت

کرده ایم

يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يَخَفِّفَ عَنْكُمْ
وَحُلُقَ الْإِنْسَانِ ضَعِيفًا (۲۸-
نساء)

ازدواج یا همان نکاح شرعی
راهکاری است حلال و آسان
که خداوند متعال برای سامان
دادن به غریزه شهوت و

جنس مخالف خواهی، پیش روی انسان قرار داده است. انسان به طبع اولیه در برابر خواهش های نفس خود ضعیف و ناتوان
خلق شده تا با تربیت آن در مکتب انسان سازی قوی و قدرتمند شود.

از اسباب تربیت نفس و رام کردن نفس چموش دادن پاسخی واقعی به درخواست های بجای اوست؛ ازدواج یکی از این
موارد است که در حوزه غریزه جنسی خداوند آن را تنها پاسخ درست به درخواست آن قرار داده است و به شکل های
متعددی آن را تا حد امکان آسان گرفت تا بهانه ای برای آلوده دامنی برای کسی نماند (۱).

در اسلام پس از رضایت طرفین (۲)؛ فقط چند جمله کوتاه لازم است تا دو جنس مخالف به هم محرم شوند و ازدواج صورت
گیرد؛ ولی ما چنان کار را بر خود سخت کرده ایم که آسانی ازدواج گم شد و به یکی از دشوارترین و طاقت فرساترین
اقداماتی تبدیل شد که می توان تصور کرد.

گناهان دو نوعند: صغیره و کبیره؛ هر چند تمام گناهان چون نافرمانی خداوند عظیم اند، کبیرند و بزرگ؛ اما وقتی گناهان با
هم مقایسه می شوند برخی صغیره اند و برخی دیگر کبیره. بزرگی معصیت وقتی تحقق می یابد که نهی از آن نسبت به
معصیت دیگر مهم تر و شدید تر باشد

تصرف در اموال دیگران تنها از راه شرعی جایز است

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِّنْكُمْ (۳۹- نساء)

این آیه در واقع زیر بنای قوانین اسلامی در مسائل مربوط به معاملات و مبادلات مالی را تشکیل می‌دهد و به همین دلیل فقهای اسلام در تمام ابواب معاملات به آن استدلال می‌کنند.

آیه خطاب به افراد با ایمان می‌گوید: اموال یکدیگر را از طرق نابجا و غلط و باطل نخورید؛ یعنی هر گونه تصرف در مال دیگری که بدون حق و بدون یک مجوز منطقی و عقلانی بوده باشد ممنوع شناخته است (۳). بر اساس این آیه تصرف در اموال دیگران تنها به واسطه یکی از مجوزات شرعی مثل بیع و اجاره و مانند آن ممکن خواهد بود و هر گونه تصرف که بدون مجوز شرعی صورت گیرد مانند قمار و شرکت‌های هرمی و مانند آن، مصداق اکل به باطل بوده و از نظر شرع حرام خواهد بود.

از کبیره‌ها بگذر تا خدا از صغیره هایت گذر کند

إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نَكْفُرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَ نَدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا (۳۱- نساء)

از آیه شریفه دو مطلب استفاده می‌شود:

اول اینکه گناهان دو نوعند: صغیره و کبیره؛ هر چند تمام گناهان چون نافرمانی خداوند عظیم اند، کبیرند و بزرگ؛ اما وقتی گناهان با هم مقایسه می‌شوند برخی صغیره اند و برخی دیگر کبیره. بزرگی معصیت وقتی تحقق می‌یابد که نهی از آن نسبت به معصیت دیگر مهم‌تر و شدید تر باشد.

دوم اینکه هر چند سیئات تمام گناهان را شامل می‌شود اما در این آیه منظور از گناهانی که خدا از آن می‌گذرد به دلیل مقابله، گناهان صغیره است (۴).

بنابراین این آیه با صراحت می‌گوید: اگر شما گناهان کبیره‌ای که از آن نهی شده ترک کنید؛ ما گناهان صغیره تان را می‌بخشیم و شما را به بهشت و مقام قرب الهی وارد می‌کنیم.

توسل به اولیای دین در همه حال چاره ساز است

وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَ اسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَّحِيمًا (۶۴- نساء)

در این آیه راه بازگشت را به روی گناهکاران و آن‌ها که به نحوی از انحاء مرتکب گناهی شدند، گشوده و به یکی روش‌های توبه که تضمین قبولی در آن شده اشاره می‌کند. که اگر گناه کار نادمی به رسول خدا ص پناهنده شده و در پیشگاه او از خداوند بخشنده طلب عفو و بخشش نماید رسول الله نیز دست به دعا برداشته و برای او درخواست آمرزش نماید خداوند خواسته او را اجابت کرده و گناه کار را می‌بخشد.

از اسباب تربیت نفس و رام کردن نفس چموش دادن پاسخی واقعی به درخواست‌های بجای اوست؛ ازدواج یکی از این موارد است که در حوزه غریزه جنسی خداوند آن را تنها پاسخ درست به درخواست آن قرار داده است و به شکل‌های متعددی آن را تا حد امکان آسان گرفت تا بهانه‌ای برای آلوده دامن‌های کسی نماند.

دو نکته:

۱. از این آیه پاسخ کوبنده‌ای است به کسانی که توسل جستن به پیامبر صلی الله علیه و آله و یا امام علیه السلام را یک نوع شرک می‌پندارند؛ زیرا این آیه به وضوح می‌گوید که آمدن به سراغ پیامبر صلی الله علیه و آله و او را در پیشگاه الهی شفیع قرار دادن و وساطت و استغفار او برای گناهکاران مؤثر است و موجب پذیرش توبه و نزول رحمت الهی است.

۲. همان‌گونه که از آیه بدست می‌آید و ما به آن معتقدیم؛ پیامبر صلی الله علیه و آله آمرزنده گناه نیست؛ او تنها می‌تواند از خدا طلب آمرزش کند. این آیه پاسخ دندان شکنی است به آن‌ها که منکر این گونه وساطت هستند. (۲)

هر نوع اظهار محبتی را پاسخ دهید!

وَ إِذَا حُيِّتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوها (۸۶- نساء)

هنگامی که کسی به شما تحیت گفت، پاسخ آن را به طرز بهتر بدهید و یا لا اقل به طور مساوی به او برگردانید.

«تحیت» در لغت از ماده «حیات» و به معنی دعا کردن برای حیات دیگری است خواه این دعا به صورت سلام علیک (خداوند تو را به سلامت دارد) باشد و یا حیاک الله (خداوند تو را زنده بدارد) و یا مانند آن؛ ولی معمولاً از این کلمه هر نوع اظهار محبتی را که افراد به وسیله سخن، با یکدیگر می‌کنند شامل می‌شود که روشن‌ترین مصداق آن همان سلام کردن است. ولی از برخی روایات و همچنین تفاسیر استفاده می‌شود که «تحیت» اظهار محبت‌های عملی نیز شامل می‌شود. (۶) با این بیان می‌توان گفت که آیه شریفه، یک حکم کلی و عمومی در زمینه تمام تحیت‌ها و اظهار محبت‌هایی است که از طرف افراد مختلف می‌شود. ۷.

پیامبر صلی الله علیه و آله آمرزنده گناه نیست؛ او تنها می‌تواند از خدا طلب آمرزش کند. این آیه پاسخ دندان شکنی است به آن‌ها که منکر این گونه وساطت هستند.

هر جایی نمی‌شود ماند و به هر جایی نمی‌شود رفت!

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيْتُمُ الْمَلَائِكَةَ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا (۹۷- نساء)

در این آیات به سرنوشت شوم کسانی اشاره می‌شود که دم از اسلام می‌زدند ولی برنامه مهم اسلامی یعنی هجرت را عملی نساختند در نتیجه به وادی‌های خطرناکی کشیده شدند و در صفوف مشرکان جان سپردند. قرآن می‌گوید: کسانی که فرشتگان قبض روح، روح آن‌ها را گرفتند در حالی که به خود ستم کرده بودند از آن‌ها پرسیدند: شما اگر مسلمان بودید پس چرا در صف کفار قرار داشتید؟ آن‌ها در پاسخ به عنوان عذرخواهی می‌گویند: ما در آن محیط تحت فشار بودیم و به همین جهت توانایی بر اجرای فرمان خدا را نداشتیم. اما این دلیل از آنان پذیرفته نمی‌شود و از فرشتگان خدا پاسخ می‌شنوند که: مگر سرزمین پروردگار وسیع و پهناور نبود که مهاجرت کنید و خود را از آن محیط آلوده و خفقان بار برهانید؟(۸)

منظور از ظلم در این آیه همان‌گونه که آیه ۲۸ سوره نحل تأیید می‌کند ظلم به نفس است؛ ظلمی که در اثر اعراض از دین خدا و ترک اقامه شعائر او با قرار گرفتن و زندگی کردن در سرزمین‌های شرک و در وسط کفار پدید می‌آید، انسان وقتی خود را در چنین وضع و موقعیتی قرار دهد قاعدتاً دیگر راهی برای آموختن معارف دین و عمل به آموزه‌های آن ندارد.(۹)

پیام این آیه دستور به هجرت از مکان‌هایی است که انسان به دلیل فضای حاکم، توان فراگیری و عمل به آموزه‌های دین را ندارد و نیز نهی از سفر و اقامت به جاهایی که همین خطر، دین انسان را تهدید می‌کند؛ مگر آنکه شخص واقعاً معذور باشد.(۱۰)

هیچ‌گاه کفار بر مؤمنین مسلط نخواهند شد

وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا (۱۴۱- نساء)

قرآن می‌گوید: خدا هرگز هیچ راه سلطه‌ای به سود کافران بر ضد مؤمنان قرار نداده است. از آیه استفاده می‌شود که کافران نه تنها از نظر منطقی بلکه از نظر نظامی و سیاسی و فرهنگی و اقتصادی و خلاصه از هیچ نظر بر افراد با ایمان، چیره نخواهند شد و اگر پیروزی آن‌ها را بر مسلمانان در میدان‌های مختلف با چشم خود می‌بینیم به خاطر آن است که بسیاری از مسلمانان مؤمنان واقعی نیستند و راه و رسم ایمان و وظائف و مسئولیت‌ها و رسالت‌های خویش را به کلی فراموش کرده‌اند؛ نه خبری از اتحاد و اخوت اسلامی در میان آنان است و نه اینکه جهاد را به معنی واقعی کلمه انجام می‌دهند.

جمعی از فقها در مسائل مختلف به این آیه عدم تسلط کفار بر مؤمنان از نظر حقوقی و حکمی استدلال کرده‌اند که با توجه به عمومیتی که در آیه دیده می‌شود این توسعه زیاد بعید به نظر نمی‌رسد.(۱۱)

پیام این آیه دستور به هجرت از مکان‌هایی است که انسان به دلیل فضای حاکم، توان فراگیری و عمل به آموزه‌های دین را ندارد و نیز نهی از سفر و اقامت به جاهایی که همین خطر، دین انسان را تهدید می‌کند؛ مگر آنکه شخص واقعاً معذور باشد.

پی نوشت ها:

- ۱- ر.ک به المیزان ج ۴ ص ۲۸۲
- ۲- بنا به نظر اکثر قریب به اتفاق مراجع معظم تقلید اگر دختر باکره باشد، رضایت پدر او نیز شرط است
- ۳- نمونه ج ۳ ص ۳۵۵
- ۴- المیزان ج ۴ ص ۳۲۳
- ۵- تفسیر نمونه ج ۳ ص ۴۵۱
- ۶- همان ج ۴ ص ۴۲
- ۷- المیزان ج ۵ ص ۳۰
- ۸- نمونه ج ۴ ص ۸۳-۸۴
- ۹- المیزان ج ۵ ص ۴۹
- ۱۰- آیه ۹۸ سوره نسا
- ۱۱- نمونه ج ۴ ص ۱۷۵-۱۷۶

پایگاه اطلاع رسانی هیات رزمندگان اسلام

معاونت فرهنگی تربیتی

مرکز آموزش های غیرحضوری حوزه های علمیه خواهران

<http://vufarhangi.whc.ir/>